

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องบุรุษสรรพนามในภาษาไทย : การศึกษาเชิงประวัตินี้ ศึกษาความเปลี่ยนแปลงของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ตลอดจนมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๗ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์รวบรวมจาก เอกสารและงานเขียนต่าง ๆ ที่พบในสมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์จนถึง รัชกาลที่ ๗ สำหรับสมัยรัตนโกสินทร์นั้นแบ่งการศึกษาออกเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะ รัชกาลที่ ๑-๓ และระยะรัชกาลที่ ๔-๗ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของการใช้ บุรุษสรรพนามได้ชัดเจนขึ้น ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๔.๑.๑ คำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏในข้อมูลสมัยต่าง ๆ

คำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏในข้อมูลสมัยต่าง ๆ มีทั้งสิ้น ๕๔ คำ

๔.๑.๑.๑ สมัยสุโขทัย พบคำบุรุษสรรพนาม ๓๐ คำ ดังนี้

๑) คำบุรุษสรรพนามบุรุษที่ ๑ จำนวน ๑๔ คำ เป็นคำบุรุษ สรรพนาม บุรุษที่ ๑ เอกพจน์ ๘ คำ คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๑ พหูพจน์ ๔ คำ และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๑ ทวิพจน์ ๑ คำ

๒) คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๒ จำนวน ๔ คำ เป็นคำบุรุษ สรรพนาม บุรุษที่ ๒ เอกพจน์ ๔ คำ และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๒ พหูพจน์ ๓ คำ

๓) คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ จำนวน ๑๒ คำ เป็นคำบุรุษ สรรพนาม บุรุษที่ ๓ เอกพจน์ ๔ คำ คำบุรุษสรรพนามบุรุษที่ ๓ พหูพจน์ ๓ คำ และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ ทวิพจน์ ๑ คำ

๔.๑.๑.๒ สมัยอยุธยา พบคำบุรุษสรรพนาม ๒๔ คำ ดังนี้

๑) คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๑ จำนวน ๑๑ คำ เป็นคำบุรุษ สรรพนาม บุรุษที่ ๑ เอกพจน์ ๔ คำ คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๑ พหูพจน์ ๖ คำ

และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๑ ทวิพจน์ ๑ คำ

๒) คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๒ จำนวน ๖ คำ เป็นคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๒ เอกพจน์ ๕ คำ และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๒ พหูพจน์ ๒ คำ

๓) คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ จำนวน ๘ คำ เป็นคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ เอกพจน์ ๖ คำ คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ พหูพจน์ ๒ คำ และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ ทวิพจน์ ๑ คำ

๔.๑.๑.๓ สมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๑-๓ พบคำบุรุษสรรพนาม ๓๕ คำ ดังนี้

๑) คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๑ จำนวน ๑๘ คำ เป็นคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๑ เอกพจน์ ๑๗ คำ และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๑ พหูพจน์ ๑ คำ

๒) คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๒ จำนวน ๑๐ คำ เป็นคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๒ เอกพจน์ ๘ คำ และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๒ พหูพจน์ ๒ คำ

๓) คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ จำนวน ๘ คำ เป็นคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ เอกพจน์ ๘ คำ และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ พหูพจน์ ๒ คำ

๔.๑.๑.๔ สมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๔-๗ พบคำบุรุษสรรพนาม ๖๗ คำ ดังนี้

๑) คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๑ จำนวน ๔๐ คำ เป็นคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๑ เอกพจน์ ๔๐ คำ และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๑ พหูพจน์ ๒ คำ

๒) คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๒ จำนวน ๒๗ คำ เป็นคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๒ เอกพจน์ ๒๗ คำ และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๒ พหูพจน์ ๑ คำ

๓) คำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ จำนวน ๒๐ คำ เป็นคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ เอกพจน์ ๒๐ คำ และคำบุรุษสรรพนาม บุรุษที่ ๓ พหูพจน์ ๒ คำ

๔.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงคำบุรุษสรรพนามในสมัยต่าง ๆ

๔.๑.๒.๑ การเปลี่ยนแปลงคำการปรากฏของคำบุรุษสรรพนาม
ในสมัยต่าง ๆ

๑) คำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏเฉพาะสมัย

คำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏในข้อมูลสมัยสุโขทัยเท่านั้น ได้แก่ คำบุรุษ
สรรพนาม กูชา ข้าพระบาท คน คู่ข้าพระเจ้า พระองค์เจ้า และสุชาวเจ้า

คำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏในข้อมูลสมัยอยุธยาเท่านั้น ได้แก่ คำบุรุษ
สรรพนาม ข้า โยม ลันเกล้า อัครโณ

คำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏในข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๑-๓ เท่านั้น
ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม เกล้ากระหม่อมฉัน ข้าพระพุทธเจ้า ข้าพระพุทธิเจ้า อาคมภาพ

คำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏในข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๔-๗ เท่านั้น
ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม ไก ที่บน ที่ล่าง ฝ่าละอองพระบาท เสกัจ ทาบน

๒) คำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏตลอดทุกสมัย

คำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏในข้อมูลสมัยสุโขทัย ตลอดมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์
รัชกาลที่ ๔-๗ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม ข้าพเจ้า ข้าพระเจ้า ข้าพระพุทธเจ้า เขา
ท่าน พระองค์ มั่น มิ่ง เรา

๔.๑.๓ การเปลี่ยนแปลงคำลักษณะของคำบุรุษสรรพนามในสมัยต่าง ๆ

๔.๑.๓.๑ ลักษณะของคำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏในข้อมูลสมัยสุโขทัย

๑) การยืมคำจากภาษาอื่น มีคำซึ่งอาจยืมจากภาษาเขมร ๑ คำ
ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม "เกลอ" และมีคำซึ่งอาจยืมจากมลายูหรือจีน ๑ คำ ได้แก่
คำบุรุษสรรพนาม "กู"

๒) การประสมคำ มีคำประสม ๕ คำ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม
ข้าพระเจ้า ข้าพระบาท ข้าพระพุทธเจ้า ข้าพระองค์ และชาวเจ้า ซึ่งส่วนใหญ่
จะมีความหมายเปรียบเทียบ

๓) การซ้อนคำ มีคำซ้อน ๗ คำ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม กูชา
 กูชา กูชาพเจ้า กูชาพระเจ้า พระองค์เจ้า พระองค์ท่าน และ สุขาวเจ้า

๔.๑.๓.๒ ลักษณะของคำบุรุษสรรพนามที่เริ่มปรากฏในข้อมูลสมัย
 อยู่ชยา

๑) การยืมคำจากภาษาอื่น มีคำยืมจากภาษาบาลี ๒ คำ ได้แก่
 คำบุรุษสรรพนาม อีตโน และอาตมาภาพ และมีคำซึ่งอาจยืมจากภาษาเขมร ๑ คำ
 ได้แก่ คำบุรุษสรรพนามโยม

๒) การย่อคำเดิม มีการใช้คำบุรุษสรรพนามย่อ ๒ คำ มีรูป
 ช้า ๆ และ ำช้า

๔.๑.๓.๓ ลักษณะของคำบุรุษสรรพนามที่เริ่มปรากฏในข้อมูลสมัย
 รัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๑-๓

๑) การประสมคำ มีคำประสม ๖ คำ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม
 กระทบมณีน เกล่ากระทบมณีน พระคุณเจ้า ฝ่าละอองพระบาท และลั่นเกล้าลั่น
 กระทบม่อม และมีคำซึ่งอาจย่อมาจาก "ลั่นเกล้าลั่นกระทบม่อม" ได้แก่ คำ
 "ลั่นเกล้า"

๒) การนำคำชนิดอื่นมาใช้เป็นบุรุษสรรพนาม มีการนำคำซึ่ง
 บอกความสัมพันธ์ทางเครือญาติมาใช้เป็นบุรุษสรรพนาม ๓ คำ ได้แก่ คำบุรุษ
 สรรพนาม พ่อ แม่ พี่

๔.๑.๓.๔ ลักษณะของคำบุรุษสรรพนามที่เริ่มปรากฏในข้อมูลสมัย
 รัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๔-๗

๑) การยืมคำจากภาษาอื่น มีคำยืมจากจีน ๒ คำ ได้แก่ คำ
 บุรุษสรรพนาม ลื้อ และอีว คำยืมจากภาษาบาลี ๑ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม อาตมา

๒) การประสมคำ มีคำประสม ๔ คำ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม
 เกล่ากระดม เกล่ากระทบม่อม เกล่าดม คุณนาย ไต่เท้า ไต่ฝ่าละอองธุลีพระบาท
 ทูลกระทบม่อม ฝ่าพระบาท

๓) การย่อกำเคิม มีคำบุรุษสรรพนามย่อ ๓ คำ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม เกล้า ในหลวง หม่อม

๔) การนำคำชนิดอื่นมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนาม มีการนำคำซึ่งบอกความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนาม ๔ คำ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม นาย บ่าว ลูก หลาน

๔.๑.๔ การเปลี่ยนแปลงคำการใช้คำบุรุษสรรพนามในสมัยต่าง ๆ

๔.๑.๔.๑ บุรุษของคำบุรุษสรรพนามในสมัยต่าง ๆ

๑) คำบุรุษสรรพนามทุกสมัยมี ๓ บุรุษ ได้แก่ บุรุษที่ ๑ บุรุษที่ ๒ และบุรุษที่ ๓

๒) คำบุรุษสรรพนามแต่ละสมัยมีคำบุรุษสรรพนามบุรุษที่ ๒ ซ้ำกับคำบุรุษสรรพนามบุรุษที่ ๓ แตกต่างกันไปในสมัยต่าง ๆ ดังนี้

สมัยสุโขทัย ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม ชาวเจ้า ท่าน พระองค์ และพระองค์เจ้า

สมัยอยุธยา ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม ท่าน และพระองค์

สมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๑-๓ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม ท่าน

สมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๔-๙ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม คุณ คุณนาย ท่าน เขอ พระองค์ เสด็จ หม่อม และหล่อน

๓) คำบุรุษสรรพนามมีการเปลี่ยนแปลงบุรุษในสมัยต่าง ๆ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม "เจ้า" ซึ่งสมัยสุโขทัยใช้เป็นบุรุษที่ ๓ แต่สมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๑-๓ และรัชกาลที่ ๔-๙ ใช้เป็นบุรุษที่ ๒

๔.๑.๔.๒ พจน์ของคำบุรุษสรรพนามในสมัยต่าง ๆ

๑) สมัยสุโขทัยและอยุธยา มีคำบุรุษสรรพนาม เอกพจน์ พหูพจน์ และทวิพจน์ แต่สมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๑-๙ มีแต่คำบุรุษสรรพนาม เอกพจน์ และพหูพจน์

๒) สมัยสุโขทัย คำบุรุษสรรพนามเอกพจน์กับพหูพจน์ ส่วนใหญ่จะต่างกัน แต่สมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๑-๗ ใช้คำเดียวกันเป็นทั้งเอกพจน์และพหูพจน์ โดยมีคำขยายบอกว่าเป็นพหูพจน์

๔.๑.๔.๓ สถานภาพของบุคคลที่ใช้บุรุษสรรพนาม

ทุกสมัย จะมีคำบุรุษสรรพนามที่ใช้เฉพาะกับพระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ พระภิกษุ

๔.๑.๔.๔ สัมพันธภาพของบุคคลที่ใช้บุรุษสรรพนาม

ทุกสมัยจะมีคำบุรุษสรรพนาม ที่ใช้ในกลุ่มบุคคลต่าง ๆ แยกต่างกัน ได้แก่ คำบุรุษสรรพนามที่ใช้ในหมู่ญาติ สามีกรรยาหรือคู่รัก เพื่อน ผู้มีฐานะเสมอกัน และผู้มีฐานะต่างกัน

อนึ่ง คำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏในข้อมูลสมัยต่าง ๆ มีทั้งสิ้น ๔๔ คำ ส่วนใหญ่มีที่ใช้คล้ายคลึงกันในทุกสมัย แต่มีคำบุรุษสรรพนามที่ใช้แตกต่างกันอยู่ ๔ คำ ได้แก่ บุรุษสรรพนาม กู ข้า เขา คิฉัน คิว เขอ เพื่อน และมัน

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องนี้ ศึกษาเฉพาะเอกสารและงานเขียนที่เป็นร้อยแก้วเท่านั้น แต่คำบุรุษสรรพนามที่ปรากฏในงานเขียนร้อยกรองอาจจะยังมีอีกไม่น้อย เพื่อให้เห็นวิวัฒนาการของคำบุรุษสรรพนามอย่างละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น ควรมีการศึกษา คำบุรุษสรรพนามในงานเขียนร้อยกรองด้วย

นอกจากนั้น งานวิจัยนี้ศึกษาคำบุรุษสรรพนามตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เท่านั้น สมัยต่อจากสมัยรัชกาลที่ ๗ มิได้ศึกษาระยะช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงสมัยปัจจุบันอาจจะมีบุรุษสรรพนามที่น่าสนใจอีกก็ได้ ควรที่จะได้มีการศึกษาต่อไป